

Stichting Duinbehoud 40 jaar

Duinbehoud is mensenwerk!
Consulentenweekend
op Terschelling, 2014.
Foto: Sytske Dijkse

Dit jaar viert de Stichting Duinbehoud haar 40-jarig jubileum. Al die jaren heeft zij zich ingezet voor behoud en herstel van de natuurwaarden van onze duingebieden. Die inzet heeft geleid tot een aantal belangrijke successen. Een goed moment om terug te kijken, en ook vooruit.

Waar natuur is, zijn ook bedreigingen. Denk aan industriële vervuiling, aanleg van infrastructuur en stedelijke uitbreiding, om er maar enkele te noemen. Verenigingen, stichtingen en actiegroepen proberen tegengas te geven. Ook de kustduinen liggen soms onder vuur. De Stichting Duinbehoud biedt al 40 jaar lang bescherming tegen die bedreigingen.

Bakermat Berkheide

In het begin van de jaren zeventig was Berkheide, in tegenstelling tot gebieden als Meijndel en Voornes duin, een landschap in verval. De eerste voorzitter van de Stichting Duinbehoud, Helias Udo de Haes, noemde het een 'vergeten' duingebied, want niemand bekommerde zich erom. Ook de toenmalige beheerder, de

schappij (LDM) - veroorzaakte problemen. Voor de aanleg van winmiddelen hadden ingrijpende vergravingen plaatsgevonden. Ook werd ongezuiverd rivierwater uit de Rijnlandse Boezem geïnfiltrerd; dit veroorzaakte verontreinigen van de infiltratieplassen met desastreuze gevolgen voor met name de karakteristieke oevervegetatie. En het eind leek niet in zicht. De LDM voorzag een toenemende behoefte aan schoon drinkwater en maakte plannen om de winningscapaciteit uit te breiden van 15 naar 40 miljoen m³/jaar; nog eens 50 hectare duingebied dreigde ten prooi te vallen aan de draglines van de LDM. Omdat soortgelijke problemen ook in andere duingebieden bleken te spelen, werd in 1977 speciaal hiervoor de Werkgroep Waterwinning opgericht. Op 18 juli 1977 viel het besluit de Werkgroep Berkheide en de Werkgroep Waterwinning op te laten gaan in een nieuwe stichting: de Stichting Duinbehoud en Waterwinning. Dit gaf de werkgroepen de vereiste juridische mogelijkheden om de bescherming van duingebieden meer professioneel aan te pakken. Omdat de stichting zich al snel bezig hield met duinbehoud in bredere zin, ging ze verder onder de naam 'Stichting Duinbehoud'.

Ben ter Haar en Gerrit-Jan de Bruyn, beiden Duinbehouders van het eerste uur.
Foto: Gerrit van Ommering

Doelstelling

De pas opgerichte Stichting Duinbehoud had als doel: *"Het bevorderen van het behoud en herstel van het natuurlijk milieu van het Nederlands duinlandschap ..."*. Om dat te realiseren begon de stichting met onderzoek waarmee ze zowel de natuurwaarden als eventuele bedreigingen van

Dienst der Domeinen, leek dit terrein vergeten te zijn, want van beheer en controle was volstrekt geen sprake. Logisch dat dit leidde tot recreatievormen die in aard en omvang haaks stonden op de natuurbelangen van Berkheide. Deze ontwikkelingen bleven destijds niet onopgemerkt, vooral door studenten en docenten van de afdeling Milieubiologie van de Universiteit Leiden en de Leidse afdeling van Milieudefensie. Hieruit ontstond in 1975 de Werkgroep Berkheide die zich inzette voor bescherming en herstel van de natuur. Zij begon meteen met het inventariseren van flora en (avi) fauna. Immers: dergelijke kennis kon dienen als onderbouwing van mogelijke acties.

Ook de waterwinning - in 1878 gestart door de NV Leidsche Duinwatermaat-

Protestactie in 1998 tegen de mogelijke aanleg van een luchthaven in de Noordzee. Foto: Marc Janssen, archief Duinbehoud

Tekst:
Joost van Reisen

Aanleg winning 7 in Berkheide, najaar 1987: enorme vergravingen t.b.v. waterwinning.
Foto: Gerrit van Ommering

duingebieden helder in kaart kon brengen. Kort na de oprichting sloten zich verschillende organisaties bij Duinbehoud aan die ook actief waren in natuurbescherming en duinonderzoek, zoals: Werkgroep Duinbehoud Zuid-Kennemerland, Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland, Planten- en Vogelinventarisatiegroep AWD en Werkgroep Landschapszorg Texel. Daarmee voorzag de nieuwe Stichting Duinbehoud in een maatschappelijke behoefte tot tegengas en meer natuurbescherming. Halverwege de jaren 80 ontstond een netwerk van 'duinconsulenten' die rond hun woonomgeving de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten houden; zij zijn nog steeds de ogen en oren van Duinbehoud. Daarnaast wilde de stichting het publiek informeren over de problematiek in de duingebieden en openbare

discussie daarover stimuleren. Zo verschijnt sinds 1978 het kwartaalblad 'DUIN' waarin de geïnteresseerde lezers geïnformeerd worden over natuur, beheer en beleid met betrekking tot de duinen. Tenslotte begon de stichting overleg met waterleidingbedrijven en met betrokken overheidsinstanties. Zo nodig startte zij bezwaarprocedures, bijvoorbeeld tegen uitbreidingsplannen van waterleidingbedrijven.

Successen

In die 40 jaar heeft de Stichting Duinbehoud veel mooie successen behaald. We bespreken er enkele. De eerste inventarisaties en acties leidden snel tot bekendheid van de duinproblematiek bij publiek, beheerders en overheden. Alle partijen zagen in hoe waardevol duingebieden waren en hoe belangrijk het behoud ervan was. Een ander belangrijke succes was, dat het beheer van rijksgronden door de Dienst der Domeinen in 1977 over-

ging naar Staatsbosbeheer. In geval van Berkheide wist Staatsbosbeheer de ongecontroleerde recreatie snel terug te dringen door de aanleg van een beperkt aantal nieuwe wandelpaden. Dankzij gecombineerde acties en een bezwaarprocedure van de Werkgroep Berkheide en de Stichting Duinbehoud werd ook de jachtvergunning definitief ingetrokken. Daarnaast is in grote delen van het vastelandduin de waterwinning aan banden gelegd. Dat kon, omdat uit onderzoek - zoals bijvoorbeeld het Integraal Onderzoek Drinkwater Zuid Holland - bleek, dat zonder uitbreiding van de waterwinning toch aan de drinkwaterbehoefte kon worden voldaan. Bovendien is in die delen waar de waterwinning zich terugtrok, het duin hersteld, vooral om de oorspronkelijk vochtige duinvalleien weer terug te krijgen.

Alle acties en publiciteit hebben er ook toe bijgedragen dat de beschermingsstatus van duingebieden aan-

zienlijk is verbeterd: ze vallen onder de natuurbeschermingswet en zijn onderdeel van het Europese netwerk van Natura 2000 gebieden. Vermeldenswaardig is het convenant dat in 2012 is gesloten tussen enerzijds Dunea en anderzijds de Stichting Duinbehoud en de Stichting Berkheide Coepelduynen. Hierin zijn afspraken gemaakt om in gezamenlijk overleg te streven naar een zo goed mogelijk samengaan van natuurbeheer en waterwinning.

De toekomst

Denk niet dat de Stichting Duinbehoud na 40 jaar en met al die successen op haar lauweren kan rusten. Steeds weer duiken nieuwe bedreigingen op. Zo kwamen recent plannen aan het licht over het bouwen van strandhuisjes. Leuk voor de portemonnee van de projectontwikkelaar, maar een onaantrekkelijk vooruitzicht voor de vele strandbezoekers, die graag een ongerepte kust zien. De acties van de Stichting Duinbehoud zullen nodig blijven. •

Joost van Reisen is redacteur van DUIN en educatief auteur.

De Kerf bij Schoorl: een fenomeen dat 40 jaar geleden onbestaanbaar was. Mede dankzij de inspanningen van Duinbehoud er toch gekomen. Foto: Joop van Houdt, <https://beeldbank.rws.nl>, Rijkswaterstaat

